

**Apelacja oskarżyciela.
Komentarz praktyczny
z orzecznictwem. Wzory
pism procesowych**

Wydanie 2.

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Przedmowa

Apelacja uważana jest za najtrudniejsze pismo procesowe prokuratora jako oskarżyciela publicznego, ale pogląd ten odnieść należy również do apelacji sporządzanej przez innych przedstawicieli zawodów prawniczych – adwokata lub radcy prawnego. Świadczyć może o tym m.in. stwierdzenie adw. dr. *K. Łojewskiego*, autora popularnego opracowania poświęconego sporządzaniu apelacji karnej (*K. Łojewski, Apelacja karna*, Warszawa 2005), że prawidłowo sporządzona apelacja, przez którykolwiek z uprawnionych podmiotów, jest najlepszym i w zasadzie niezawodnym sprawdzianem poziomu zawodowego autora tego środka odwoławczego.

Dostępne publikacje z zakresu konstruowania apelacji karnej, zawierające praktyczne wskazówki, pisane są niemal wyłącznie z perspektywy adwokata – obrońcy i w niewielkim tylko stopniu wykorzystywane są w praktyce oskarżyciela publicznego, a zwłaszcza prokuratora, gdyż nie uwzględniają specyfiki sporządzania tego pisma procesowego, wynikającej także z regulacji pozakodeksowych i wieloletniej tradycji. Jedyną pozycją z tego zakresu – prokuratora *A. Ferenca* pt. „*Rewizja strony w postępowaniu karnym*” (ostatnie, III wyd. z 1987 r.) – swego czasu bardzo poszukiwana, dziś jest już przestarzała. W środowisku prokuratorów i aplikantów odczuwany był w związku z tym wyraźnie brak nowego opracowania tej problematyki, opartego na aktualnym ustawodawstwie i orzecznictwie sądowym oraz uwzględniającego znacznie podwyższone standardy prawne obowiązujące w radykalnie zreformowanym postępowaniu odwoławczym. Wniosek ten wynika zarówno z doświadczenia zawodowego autora, w tym związanego z pracą w Departamencie Sądowym Prokuratury Generalnej i reprezentowaniem oskarżenia przed Sądem Najwyższym, jak też z wieloletniej działalności szkoleniowej, w tym zwłaszcza w charakterze wykładowcy Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury w Krakowie, a także egzaminatora na egzaminie prokuratorskim obejmującym opracowanie apelacji oraz radcowskim, gdzie wymagane jest sporządzenie apelacji karnej obrońcy lub pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego.

Pierwsze wydanie książki „Apelacja oskarżyciela”, które ukazało się w 2018 r. w pewnym sensie starało się zapełnić tę lukę. Przypadło jednak na okres niemal bezpośrednio poprzedzający dwie wielkie reformy procedury karnej; z 2019 r. (ZmKPK19) i 2022 r. (ZmPK22), które znacząco – zwłaszcza ta pierwsza – zmieniły stan prawny regulujący postępowanie odwoławcze. Doniosłe zmiany ustawodawcze wprowadzone tą nowelą, w tym w Dziale IX KPK sprawiły, że późniejszej lekturze książki musiała towarzyszyć świadomość konieczności weryfikowania przez czytelnika aktualności niektórych przywoływanych zapisów ustawowych, orzecznictwa i doktryny. Ten oczywisty mankament opracowania stał się najbardziej odczuwalny w środowisku aplikantów zawodów prawniczych przygotowujących się do kolokwium i egzaminów końcowych z zakresu procedury karnej w ramach aplikacji prokuratorskiej i sądowej prowadzonej w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury w Krakowie, a także odbywających aplikacje adwokacką i radcowską, gdzie egzaminy końcowe przewidują także opracowanie apelacji karnej pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego lub obrońcy oskarżonego. Wszystko to złożyło się na potrzebę kompleksowej aktualizacji treści książki.

Drugie wydanie „Apelacji oskarżyciela” uwzględni wszystkie zmiany ustawowe objęte ww. nowelami do KPK, KK i innych ustaw, zgodnie z datą ich wejścia w życie. Co oczywiste, uzupełniono tekst także o aktualny dorobek orzeczniczy i doktrynę. Jak już wspomniano, wprowadzone zmiany i uzupełnienia ukierunkowane zostały w znacznym stopniu właśnie na spełnienie oczekiwań aplikantów, zwłaszcza prokuratorskich i sędziowskich. Dla tych pierwszych książka może stanowić niezbędną podbudowę dla konstruowania prawidłowo opracowanej apelacji karnej od wyroku sądowego, natomiast uczestnikom aplikacji sądowej powinna pozwolić na zwrócenie uwagi na występujące uchybienia w orzeczeniach sądów karnych i sposób ich unikania w wydawanych decyzjach procesowych.

Należy podkreślić, że celem opracowania jest nie tylko umożliwienie sporządzenia apelacji oskarżyciela od wyroku karnego pod względem formalnym uwzględniającym kodeksowe wymogi tego pisma procesowego i zgodnym z przepisami regulującymi postępowanie odwoławcze, a także praktyką prokuratorską. Równie ważne było zwrócenie uwagi na optymalne jej sporządzenie pod względem merytorycznym. W ramach tego pierwszego zadania skoncentrowano się na tych aspektach apelacji, które mają decydujący wpływ na jej poprawność formalną. Przedstawiono zatem wzór apelacji, omawiając poszczególne jej elementy, oparte na konkretnych przykładach dotyczących sposobu zakreślania zakresu zaskarżenia oraz formułowania zarzutów apelacyjnych i wniosków

(rozdz. 1 i 2). Praca w tej części zawiera również przedstawienie znaczenia i konsekwencji bezpośredniego i pośredniego zakazu *reformationis in peius* dla poprawności i skuteczności apelacji oskarżyciela.

Wiele miejsca poświęcono umiejętności wyszukiwania uchybień w wyroku oraz wyborowi właściwego zarzutu, stanowiącego „serce” apelacji i decydującego o jej powodzeniu. Skoncentrowano się też na zasadach formułowania zarzutów i wniosków w apelacji, omówiono problematykę tzw. zarzutów mieszanych i alternatywnych z uwagi na ich specyfikę w apelacji oskarżyciela, a następnie omówiono od strony praktycznej stawianie zarzutów związanych z poszczególnymi względnymi i bezwzględnymi przyczynami odwoławczymi, przedstawiając kilkanaście przykładów – wzorów takich zarzutów, opracowywanych przez oskarżyciela publicznego – prokuratora oraz oskarżycieli posiłkowych reprezentowanych przez podmiot fachowy. Omówiono także istotny problem powoływania się w apelacji oskarżyciela na nowe fakty i dowody, jako podstawę apelacji (rozdz. 3).

W kolejnym rozdziale zwrócono uwagę na przepisy intertemporalne ustaw nowelizujących w ostatnich latach postępowanie odwoławcze i ich znaczenie dla prawidłowego sporządzenia apelacji oskarżyciela dostosowanej do wymogów zmodyfikowanych przez te przepisy, a także na inne kwestie wymagające uwzględnienia przez oskarżyciela – autora apelacji, dla zapewnienia prawidłowości i skuteczności tego środka odwoławczego (rozdz. 6).

Jak już wspomniano, drugim celem książki jest wprowadzenie czytelnika do problematyki prawidłowego sporządzenia apelacji także pod względem merytorycznym, obejmującym często zagadnienia o złożonym charakterze prawnym, wymagające dogłębnej znajomości nie tylko obowiązującego stanu prawnego, lecz przede wszystkim orzecznictwa i specjalistycznej doktryny. Z tego względu osobny rozdział 4 pracy poświęcono formułowaniu zarzutów, zakresów zaskarżenia i wniosków apelacji, w odniesieniu do wybranych kilkunastu rodzajów typowych rozstrzygnięć sądu, których zakres w drugim wydaniu książki znacznie poszerzono. Obejmują one m.in. zaskarżenie wyroku uniewinniającego, umarzającego lub warunkowo umarzającego postępowanie karne, skazującego na karę bezwzględną i w zawieszeniu, odstępującego od wymierzenia kary, zawierającego błędny opis lub błędną kwalifikację prawną czynu, niezawierającego określonego rozstrzygnięcia lub rozstrzygnięcia, co do zarzuconego czynu. Wiele miejsca poświęcono też omówieniu przyczyn uchybień w wyrokach wydawanych w trybie konsensualnym, a także budzącą kontrowersję kwestię dopuszczalności apelacji oraz formułowania zarzutów w odniesieniu do uzasadnienia wyroku. Spośród

szczegółowych kwestii omówionych w tej części pracy można wymienić – tylko tytułem przykładu, sposób zaskarżenia niezasadnych wyroków na uwagi na; wydanie wyroku przez sąd niewłaściwy, u niewinnienie w wyniku obrazę prawa materialnego, procesowego lub z uwagi na kontratypy ustawowe, umorzenie z uwagi na znikomą szkodliwość społeczną czynu, przedawnienie karalności, *res iudicata*, konsumpcję skargi publicznej, w tym w związku z art. 54 KWUS, brak wniosku o ściganie, warunkowe umorzenie spowodowane obrazą prawa materialnego lub procesowego, odstąpienie od wymierzenia kary w wyniku obrazę prawa materialnego i innych uchybień – wraz z omówieniem występującego wówczas problemu związanego z formułowaniem zakresu zaskarżenia takiej apelacji, pominięcie w wyroku niezbędnego znamiona przestępstwa, lub jego wydanie z zastosowaniem przez sąd instytucji nadzwyczajnego złagodzenia albo obostrzenia kary, wydanie wyroku zawierającego sprzeczność w jego treści uniemożliwiająca jego wykonanie. W tym celu omówiono sposób ujęcia zarzutów w tych sprawach, przedstawiając kilkadziesiąt (ponad 50) przykładów ich formułowania w zależności od ujawnionego uchybienia w wyroku, spełniających wymogi stawiane przed apelacją oskarżyciela publicznego – prokuratora oraz uwzględniających obowiązujący na dzień wydania książki stan prawny i aktualne, odnoszące się do nich podstawowe orzecznictwo sądowe oraz doktrynę. Wszystkie przykłady zarzutów opatrzone zostały stosownym komentarzem, wyjaśniającym ich konstrukcję i znaczenie prawne dla powodzenia apelacji wraz ze wskazaniem odpowiednio do nich dostosowanego zakresu zaskarżenia, kierunku oraz wniosków apelacji. Pozwoli to czytelnikowi na ich wykorzystanie, jako wzorca do sporządzenia własnej apelacji od wyroku dotkniętego takim samym lub podobnym uchybieniem.

Tej części opracowania odpowiada część II pracy, zawierająca 15 pełnych wzorów (przykładów) apelacji oskarżyciela dotyczących wcześniej omówionych rodzajów rozstrzygnięć sądu oraz odpowiedzi: prokuratora na apelację obrońcy oskarżonego i pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego na apelację obrońcy oskarżonego. Od strony merytorycznej apelacje i odpowiedzi na nie dotyczą z reguły złożonych pod względem prawnym kwestii o charakterze występujących w codziennej praktyce kasusów, a ich rozwiązanie oparte zostało na utrwalonym orzecznictwie sądowym i dorobku doktryny. Dla przykładu, przedmiotem apelacji sporządzonej przez prokuratora na niekorzyść lub na korzyść oskarżonego oraz apelacji oskarżyciela posiłkowego jest zaskarżenie wyroku m.in. z uwagi na: obrazę prawa materialnego ze względu na błędne przyjęcie stanu wyższej konieczności, błędne przyjęcie przedawnienia karalności czynu, błędne przyjęcie *res iudicata* (art. 54 KWUS), pomi-

nięcie ustawowego znamienia przestępstwa, podanie w wyroku błędnych personaliów oskarżonego, sprzeczność w treści wyroku uniemożliwiająca jego wykonanie, niezgodność wyroku wydanego w trybie konsensualnym z wnioskiem prokuratora uzgodnionym z oskarżonym. Z kolei obie odpowiedzi na apelację dotyczą braku znamion przestępstwa w czynnie przypisanym oskarżonemu, zarzuconego przez stronę przeciwną.

Wzory apelacji oraz odpowiedzi na apelację opatrzone dodatkowymi krótkimi objaśnieniami zawierającymi komentarz, który uzupełnia argumentację lub tezy zawarte w tych pismach procesowych oraz omawia poszczególne ich elementy z odesłaniem do szerszego komentarza w rozdziale 4.

Dążąc do zwiększenia transparentności dostępu do interesujących czytelnika zagadnień związanych z przygotowaniem do opracowania własnej apelacji w konkretnej sprawie, w drugim wydaniu książki, w obu jej częściach znacznie uszczegółowione zostały spisy treści, aby ułatwić czytelnikowi odszukanie interesujących go kwestii oraz – z tych samych względów – doprecyzowano nazwy wzorów, podając dokładnie, czego dana apelacja lub odpowiedź na apelację dotyczy. Inne zmiany natury technicznej, wprowadzone w tym samym celu w układzie tekstu, dotyczą poszerzenia ujętych hasłowo notek na marginesach.

Adresatami opracowania są oczywiście nie tylko adepci aplikacji prokuratorskiej, sędziowskiej, adwokackiej i radcowskiej, oraz praktykujący przedstawiciele tych zawodów – prokuratorzy, sędziowie, adwokaci i radcowie prawni, lecz także inni uczestnicy procesu karnego, pełniący funkcję oskarżyciela publicznego, uprawnieni do wnoszenia apelacji (finansowe organy postępowania przygotowawczego, a więc: naczelnik urzędu skarbowego, naczelnik urzędu celno-skarbowego oraz Szef Krajowej Administracji Skarbowej; pozostali oskarżyciele publiczni: Straż Leśna i Państwowa Straż Łowiecka).

W tym miejscu należy też zwrócić uwagę na inny jeszcze aspekt dotyczący praktyki sporządzania apelacji karnej oskarżyciela przez pełnomocników; adwokata i radcę prawnego. Oba podmioty fachowe, oprócz typowej roli obrońcy w procesie karnym, reprezentują również stronę oskarżenia, jako przedstawiciele procesowi oskarżycieli posiłkowych i prywatnych, i to także w postępowaniu odwoławczym. Praktyka sporządzania apelacji w takiej sytuacji pokazuje jednak, że częstym utrudnieniem – przynajmniej w zakresie dotyczącym formy – jest doświadczenie przygotowywania tego pisma procesowego z przeciwnej oskarżeniu pozycji obrońcy oskarżonego. W szczególności w apelacji oskarżyciela powinno się unikać, tak częstych w apelacjach obrońców, typowych zarzutów podnoszonych z tzw. ostrożności procesowej, motywowanych

niepewnością autora co do jej skuteczności w zasadniczym nurcie. Jest to na ogół uzasadnione pozycją obrońcy jako przedstawiciela procesowego oskarżonego i przyjętą taktyką procesową. W apelacji oskarżyciela ujawnienie przez jej autora wątpliwości co do zasadności podstawowego zarzutu i posiłkowanie się zarzutem mieszanym lub dodatkowym oraz alternatywnymi wnioskami prowadzić może często do ich rozstrzygnięcia przez sąd na korzyść oskarżonego. Nie wyklucza to jednak stawiania takich zarzutów w apelacji oskarżyciela, co zostało wyraźnie podkreślone w pracy.

Końcowo nadmienić należy, że niniejsze opracowanie umożliwia także przygotowanie poprawnej apelacji karnej oskarżyciela przez tzw. podmioty niefachowe, niedysponujące wiedzą prawniczą, zwłaszcza iż ustawa pozwala w takiej sytuacji na znaczne uproszczenia zarówno co do formy, jak i treści tego pisma procesowego.

***

Wszystkie podane w części II – wzory pism – przykładowe dane osób, w tym prokuratorów i pełnomocników, nazwy organizacji, sygnatury akt spraw prokuratur i sądów oraz wymienione w nich miejsca zdarzeń i same zdarzenia są fikcyjne. Nie są zatem uprawnione żadne skojarzenia z realnymi osobami bądź rzeczywiście prowadzonymi postępowaniami karnymi przez wymienione we wzorach jednostki prokuratur i sądy.

Warszawa, wrzesień 2023 r.

Zdzisław Brodzisz

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl